

Вестник Засов

Полумесечно литературно и културно списание.

Редактор Александър Великов.

С Ж Д Ж Р Ж А:

А. В. — Красотата.

Литература.

Д. Ю. Грънчаров — Страданиято.

Д. Ю. Грънчаров — Nokturno.

Вл. Грандафилов — Сжн.

Н. Н. Драгулева — Целувка.

Авел — Скъп подарък.

Д. Марчевски — Край Морето.

Анатол Франс — Госпожа де Люзи. — (Разказ).

Ал. Великов — Странните спътници — (Алегория в две картини).

Театър.

Варненския градски театър; „Морал“; „Фарисеи“ и „Боброва шуба“.

Музика.

Музикалният талант и неговото развитие; Филхармония в Варна; Балетна вечер.

Шкорпил — Какво може да се види в варнен. археологически музей.

зап. Лейтенант Иванов С. — Река Камчия, нейното минало и бъдеще.

КРАСОТАТА

като мълния през вековете пресича живота, обгаря го с своя неугасим огън, осветява бъдещето на човечеството, опиянява го с своя блесък, обайва го с магически звуци и слова, краски и образи, лъчи и благоухания и чертае огнения път на човешките сърдца.

Мрежи от милиони златисти нишки се спускат към тези сърца и ги водят далече, далече към чертозите на най-безсмъртната от безсмъртните Богини — Красотата.

Много безсмъртни Богове умреха и умират, много кумири се срутиха през вековете, само Бо-

гинята на Красотата блести с своите огърлици от перли, които мамат човека от люлката до гроба.

Всред тази мълния през вековете човешките погледи сжират неземна женска фигура, която с своя огнен факел в ръка сочи спасението на човека и го револтира към бунт против задушливата земна тирания на пошлост и грозота.

Опиянен от неземния блесък, човекът простира ръце в молебствие към Красотата, заслушан в химните на земните ѝ жреци, обаян от техните творби и през сълзи сжира своето спасение, което е: пресъздаване земята в храм на Красотата.

А. В.

Литература

Дим. Ю. Гржнчаров.

Страданието.

Трептят нечайни звукове на лира:
Безумец някой свири в самотата,
Или по струните ѝ замлъчали,
Докоснал с устни палаво зефира
Разбужда нежно сънните печали. . .
Трептят нечайни звукове на лира
И глъхнат те в безкрая на тъмната.

* * *

Летят безумно мигове нетрайни.
Разгулно щастие лелей душата —
Постигнала предели възжелани
И вечността открива тъмни тайни
На непостижни мирове мечтани. . .
Летят безумно мигове нетрайни
И чезнат в лоното на красотата. . .

Д. Ю. Гржнчаров.

Nokturno.

Пребулени във мрак спят родни равнини
И целий шир в надземна дремка се опива.
В душата болна само глухо плач звъни,
Едничка сал душата не заспива —
Приютила скръбта на сънни далнини.

*

Сега е нощ и висне в облаци затмен
Беззвездни небосклон. Със горък стон прелита
Във мрака скръбна птица и лута се над мен.
Сега е нощ — и плаче в самота скрита
Душата неутешно над ранно мъртав блен. . .

*

Над мен призрака на блудна скръб лети:
— Пак твоя дух витай, несретнице, над мене!
А аз желая тих покой и самоти. . .
Но, може би, о моя тиха скръб — забвене
И вечност чакана едничка носиш ти!

*

Сега е нощ и скоро ще се съмне пак,
Ще отлитне самотната птица на далек.
Блуждающа безспир и в светлина и в мрак
Тя може би не ще намери нигде роден бряг,
Морета и простори заляни в слънчев зрак.

*

Пребулени във мрак, спят родни равнини
И целий шир в надземна дремка се опива.
В душата болна само глухо плач звъни,
Едничка сал душата не заспива —
Приютила скръбта на ранни младини.

Вл. Трандифилов.

СЖН.

В един дворец кристален
Среднощ попаднах сам
И бледен и печален
Пред тронните му двери
Запях се в трепет ням.

*

И гледам: никой няма
В тез зали от кристал —
Но все пак до слуха ми
Долигат скръбни звуци
На флейта и кимвал.

*

В чертога тронни влизам, . .
Но пуст е златний трон
И кат въздишка сетня
От горестно ридане
Тук плува жален стон.

*

И в леден страх настръхнал
Аз казвам: — тук умрял
Е скоро някой крал —
И чувам пак протяжно
Печалний звук на флейта

И вопъл на кимвал,
Кат гласове от гроба
Ридат: някой крал! . . .
И тръпна аз без мисъл
И в ужас занемях. . .

26.XII.921 г.

Н. Н. Драгулева

Целувка.

В'безумен стон ридай морето,
Вълните яростно летят,
Беснеят и ломят брегове. . .
Житейски бури тъй сжърцето
Спохождат и рушат. . .

Надвисват тъмни небесата,
Сън мрачен тегне над света
И секаш там — една мечта. . .
В'гърди тъй гасне светлината
Без радост в младостта. . .

Ще грейне слънце пак в'небето,
Вълните морни ще заспят,
Целувайки във мир брегове —
Но дали бурите в сжърцето
С целувка ще се помирят? . .

Авел.

Скъп подарък.

(по народен мотив).

— Седефке млада невесто,
Седефке, тжнка топола,
Защо тжй пееш, гугукаш,
Кат ти й по море сокола?

— Сжседке, невржст девойко,
Сжседке, роза пжпнала,
Ти любе не си любила,
Ти севда не си имала.

— Нощес ми дойде сокола,
Неделя цяла пжтувал,
Не дремвал, не е заспивал,
вся нощ ме й сладко милувал,

Затуй му нежно гугукам
в сжн сладжк да ме сжнува,
и любно мене в сжня си
да милва и да бжлнува. . .

— Седефке, млада невесто,
Седефке, сребро ковано,
Що ти донесе сокола,
Де ти й гривната, гердана?

— Девойче младо, та глупо,
Девойче синчец в полето,
Ржце му окол снага ми,
Алжжн сжрце до сжрцето,

Туй ми бе нощес гривната,
Защо ли от теб да крия?
Гердана — виж го — на: вредом
Целувки сладки по шия.

Д. Марчевски.

Край морето.

Една сянка се мярка по стржмната пжтечка
надолу кжм морския брег — моята сянка.

Едно сжрце тупти до спукване, примиращо в
трепет и очакване — моето сжрце.

Две ржце се протягат напред и нечий устни
в заджхване пошепват:

Прекрасна, прекрасна е девойката, която аз
обичам!

* * *

Сдрач. Прихлупено от топлата пролетна нощ,
морето тихо дреме — тъмно и необятно. Горе, по
бистроото небе, блещукат хиляди, сякаш дишащи
страст звездици. И тихо, тжй тихо е на морския
бряг, щото биха се чули стжпките на щастието, за
което бленувам сега. . .

Аз чакам. . . И буря, бурята на вжзторг и
опиянение бушува в моите гжрди, а устните ми от
ново шепнат:

„Прекрасна е девойката, която аз обичам!

По-мека от коприната е нейната коса!

По-гладко от мрямора — високото й чело.

По-светла от зората — усмивката на нейни-
те уста!

По-волна от чучудигата — душата й отразена
в глжбините на две големи очи.

Прекрасна е девойката, която аз обичам! . . .

Още малко, само няколко минути и тя ще пре-
лети, — тя, моята малка птичка.

Защо се бавиш вжзлюбена моя?

Ела, ела, моя светла мечта! Тиха и топла е
нощта, обляхната в джжа на пролетта. Кротко и
заспало е морето. Ела, аз жадувам за тебе, аз те
чакам! Пристжпи кжм мене леко, в походката на
царица! И ще целуна аз тогава всяко камжче,
всяка песжчинка, по която си стжпвала, защото за
мене ти си това, което е слжнцето за цветята. Ела,
в градината на моята душа ще властуваш ти тжй,
както никой земен цар. . .

*

Тишина.

Една звезда политна от небето, очерта среб-
рист пжт и се удави в морето.

*

Но защо трепна тжй мое немирно сжрце?

Нечии стжпки се разнасят в тишината.

Една сянка се мярка по стржмната пжтечка
надолу кжм морския брег — нейната сянка.

Една рошава главица плахо се оглежда нао-
коло и нечий глас шепне моето име.

Една девойка, в побяга на сжрна, се втурва
кжм мене с протегнати ржце — тя! . . .

Две устни тжрсат моите и замират в длжга
целува — пжрвата целувка на любовта.

Любов, благословен да е часа на твоето рож-
дение!

Анатол Франс.

Госпожа де Люзи.

(Разказ).

(Жчолис от 15 септември 1792 год.)

Когато влязох, Полина де Люзи ми протегна
ржката си. Няколко минути ние мжлчяхме. Сламе-
ната шапка и шарфа й лежаха небрежно фжрлени
на креслото.

Тя се приближи до прозореца и се загледа в
слжнцето, което се скриваше зад кжрвав хоризонт.

— Госпожо, казах й аз най-сетне, припомняте
ли си думите, които вие ми казахте точно преди
две години, в полите на она хжлм до реката, кжм
която е отправен сега вашия поглед? Припомняте
ли си, как ясно ми рисувахте в бжджцето дните на
изпитанията, дните на престжпленията и на ужа-
сите? Вие пресекохте любовното признание, готово
да се откжсне от моите устни и ми казахте: „жи-
вейте, борете се за справедливостта и свободата!“
И откак вашата ржка, която още не сжм успел да
омия достатжчно сжс сжлзи и с целувки, ми показа
правия пжт, аз смело вжрвах по него. Аз ви по-
слушах, — и писах, и говорих. В течение на две го-
дини, без отдых, аз се борих с гладните глупци,
сеячи на смутозе и на ненавист, сжс защитниците
на народа, които го лжжат с фалшивата си любов
и с подлостите си, що принасят те в жертва на
бжджция мир. . .

Тя ме спря с движение на ржка и ми да-
де знак да слушам. През ароматния вжздух на
градината, кждето пеяха птички, кжм нас достигаха
далечни викове: „На фенера аристократа! . . . На
копие главата му!“

Бледна, неподвижна, тя джржеще показалеца
си вжрху устните.

— Преслждват някого, казах аз. Денем и но-
щем се извжршват в Париж обиски и арести. Мо-
же би, те и тука ще дойдат. Аз трябва да си вжр-

вя за да не ви напакося. Макар че малко ме познат в тоя квартал, но за сега, аз съм опасен гост.

— Останете, каза тя.

Виковец отново прорязаха тихия вечерен въздух. Те се смесваха с шума на стъпки и истрели. Шумът се приближаваше. Чувахе се ясно: „завземете околните места, иначе убиеца ще ни избегне!“

Изглеждаше, че с нарастването на опасността, госпожа де Люзи ставаше все по-спокойна.

— Да се изкачим на втория етаж, каза тя. През капациите на прозорците ще можем да видим, що става на улицата.

Но едва отворихме вратата и ние видяхме на площадката един слаб, побаврял човек. От страх зжбите му шумно тракаха, а коленете му трепереха. Този призрак прошепна със задавен глас:

— Спасете ме, скрийте ме някъде! . . . Те са там . . . Те строшиха вратата, изпотжпкаха градината ми . . . Те идат! . . .

II.

Като позна в него стария философ Планшон, нейн съсед, тя го попита тихо:

— Не ви ли видя моята готвачка? Тя е якобинка.

— Не, никога не ме видя.

— Слава Богу!

Тя го въведе в своята спалня, гдето влезох и аз. Требваше да се измисли, да се намери място, дето би могло да се скрие Планшон, за няколко дни или поне за няколко часа, додето измамим и уморим неговите преследвачи. Той се съгласи да влезе в малката градинска врата по сигнала, който трябваше аз да дам, но едва можеше да се държи прав, до толкова беше потресен.

Планшон се помъчи да ни обясни, че него, врага на свещениците и кралете, го тжрсят заради това, че искал да състави заговор, заедно с Казот против конституцията и на 10 август да се присъедини към защитниците на Тюйлери. Това било недостойна клевета. Него просто преследва от ненавист бившия касатин Любён, на когото той ударил сто тояги, за да мери правилно месото. Този същият Любён председателствувал секцията, дето живеел Планшон.

Когато шепнеше това име с задавен глас, той като че ли виждаше самия Любён и закриваше лице с ръцете си.

И действително по стълбата се раздадоха стъпки. Госпожа де Люзи обжрна ключа и бутна стареца зад пердето. На вратата се потропа и Полина узна гласа на своята готвачка, която искаше да й отворят, защото градските власти са дошли с националната гвардия да правят обис.

— Те казват, че у нас е Планшон, добави тя. Аз зная добре, че той не е тук и че вие не ще скриете никога подобен убиец, но те не искаха да ми вярват.

— Но нека дойдат! Викаше през вратата госпожа де Люзи. Позволете им да прегледат целия дом, от избата до тавана.

Като чу тоя разговор, бедният Планшон припадна зад пердетата и с голям труд аз можах да го свестя, като му мокрех слепите очи със студена вода. Когато той дойде на себе си, младата жена му каза тихо: — доверете се на мене, приятелю, не забравяйте, че жените са хитри.

След това, с такова спокойствие, като че ли изпжлняваше всекидневната си, домашна работа, тя изтегли малко навън от алкова кревата, махна одеалото и с моя помощ тжй размести трите дюшека, че между горния и долния се образува празно място.

Когато се заехме с тая работа, по стълбата силно зачукаха с крака и тояги и се раздадоха пресилнали гласове. И за трима ни, това беше ужасна минута, но шумът постепенно се качваше над нашите глази. Ние разбрахме, че гвардейците, водени от готвачката-якобинка, тжрсеха отначало горе. Таванът трещеше. Чуваха се заплашвания, груби насмешки, тропания на крака и удари на щикове по жглите. Ние си отджгнахме малко, но ни секунда не трябваше да губим. Аз помогнах на Планшон да влезе в образувалото се, между дюшеците, място.

Гледайки на нас госпожа де Люзи си поклати главата. Постелята имаше тжрде подозрителен вид. Тя напразно се помъчи да я поправи.

— Трябва да легна на нея, каза Полина. Тя погледна на часовника. Бе седем часа вечерта. И тя помисли, че би било неестествено, ако легне да спи толкова рано. А да се престори на болна, би требвало да помисли по-отрано; — готвачката-якобинка щеше да открие нейната хитрост.

Неколко секунди тя стоя замислена, после, спокойно, просто, с пжлна невинност, тя се съблече пред моите очи, легна на постелята и ми каза да сменя обувките си, палтото и връзката.

— Вие ще бъдете мой любовник и уж ще ни заварят случайно. Когато дойдат те, вие не ще имате време да въведете в порядък вашия тоалет и ще им отворите вратата по риза, с разчорлени коси.

Всички наши приготовления бяха свършени, когато тжлпа граждани с проклетия и ругатни се спусна от тавана.

Нещастният Планшон затрепера така силно, че заклати цялото легло. Но по-лошо от това: неговото дишание стана тжй усилено, че този шум на pewno се чуваше и в коридора.

— Колко жално! прошепна госпожа де Люзи. Аз бях тжй довольна от своята малка хитрост. Но да не се отчайваме, дано Бог ни помогне!

Тежък юмручен удар потресе вратата.

— Кой е там? попита Полина.

— Представителите на народа.

— Не можете ли да почакате минутка?

— Отваряйте, иначе ще счупим вратата.

— Идете отворете, друже мой.

И веднага, по нехакво чудо, Планшон пристана да трепери и да пжшка.

III.

Пржв влезе Любён, опасан с шарф, съпровожден от една дузина копия. Като гледаше под ред на госпожа де Люзи и на мен, той извика:

— Дявол да го вземе! Та ние уплашихме влюбени. Простете ни красавице!

След това, като се обжрна към гвардейците добави:

— Само едни санкулоти, нравствени хора.

Но въпреки това изречение срещата го развесели. Той седна на постелката и като хвана красивата аристократка под брадата, каза:

— Този уста не е създадена само за да бжбре денем и нещем: „Отче наш“. Това би било жалко. Но преди всичко републиката. Ние тжрсим предателя Планшон. Аз съм уверен, че той е тук. Той ми е нужен за да го отправя на гилотината. Това ще ме зарадва.

— Тжрсете го!

Те гледаха под мобилите, в шкафовете, шареха с пиките си под леглото и втикаха в дюшеците своите щикове.

Като се чешеше зад ухото, Любѐн ме поглеждаше с жгъла на око̀то си, да не се подвѣргна на некой затруднителен въпрос, тя ми каза:

— Друзе мой, ти знаеш дома не по-зле от мене. Вземи ключовете и заведи на всякъде г-на Любѐна. Аз знам, че ще ти бѣде приятно да покажеш пътя на патриотите.

Аз ги разведох в зимника, дето те падаха върху сноповете дърва и изпиха доста бутилки. После това Любѐн, с удари на върлина, извади джаката на пълните с вино бѣчви и излизайки из пълния с вино погреб, подаде сигнал за трѣгване. Аз ги съпроводи́х до вратата, която затворих вед-

нага и побегнах да кажа на госпожа де Люзи, че ний сме спасени.

Като узна това, тя се наведе над прохода и извика: „Господин Планшонѐ, Господин Планшонѐ!“

Зачу се като в отговор слаба въздъшка.

— Слава Богу! извика тя. Аз ужасно се боех за вас господин Планшонѐ. Едва ли не помислих, че сте умряли.

После като се обърна към мене, тя каза:

— Бедни друзе. Едно време вам тѣй се нравеше да казвате, че ме обичате. Вие не ще ли кажете повече това!

Превел от френски С. З.

Ал. Бетиков.

Странните спътници (Алегория в две картини).

Лица:

Подземни царици — Лѣжа, Кражба, Безумие, Разврат, Убийца, Алчност и Пиянство. Вестител на Марса.

5 ангели.

Свити от пакове на подземните царици.

Сцена първа.

Сцената е полуосветена. Подземно царство. Писклив глас на трѣба, след което на сцената пристига вестител на Марса, разхождайки, оглеждайки подземното царство. След малко при него пристигат последовно цариците: Лѣжа, Кражба, Разврат, Безумие, Убийца, Алчност и Пиянство.

Царица Убийца. Кой смее да нарушава нашия покой? Кой сте вие и от де идете? Или искате да изпитате целия ужас на нашето всеунищожение?

Царица Разврат. О, какъв инструмент за моята велика професия! (В това време, вестителът на Марса се мъчи да заговори, но се спира).

Царица Безумие. Говорете!

Вестителът. Ваши величества, аз съм пратеникът на Бога Марса. Дължм път пролетях, простете, че не мога да говоря, защото се задъхвам от умора. (Всички заслушват с внимание). Аз ви

нося, Тъмни величества, най-благата вест, аз идвам от името на великия Бог Марс с мисията да ви поканя да дойдете и овладеете душата на човека на земята. (Всички силно заинтересовани обиколиха го: „да? да?“).

Вестителът. Моя повелител направи от човека това, което е най-угодно вам, величайший сили на всевечния мрак и тъма! Човекът днес е една душевна руина. От неговата душа са прогонени навеки всички светли небесни заложи. Той отрече Саваота. (Радосно протриване ръце от всички). Той опустоши светите храмове! Празни и пусати са

те! Той разруши своите светли кумири, той строши божественните скрижали, той срина вишните мостове за нагоре, защото изгуби вярата в доброто, вярата в братството, в светлината. Човешката душа е в пълнен разплог, тя е зряла круша завас, велики сили на мрака! Елате и заседнете в човешките души! Не чухте ли вие чак тук това, което извърши всесилния копиеносец Марс? Не видяхте ли кървавите морета, които той разля по земята, в които плува човека днес? Елате, о всесилни Императрици на всеразорението, всеунищожението! Вас ви зове Марс! Елате да поделите неговата радост на земята.

Всички. „Сягласни“, „сжгласни“.

Вестителжт. Значи сягласни. Аз ще отлети за да възрадвам Марса. Но бързайте!.. (излиза изпроводен от викове и ликувания радостни, „привети“ „привети“ „идем“ „идем“ „колесниците пригответе!“ „кжм земята!“ „нагоре кжм човека!“ Пажове кжде сте! Свити елате!... (сцената се изпжня с пажове в най-фантастични облекла, които обикалят своите господарки).

Царица на Безумието. Сестри! Нам предстои едно прелетяване в друго царство, кждето цареше всесилния Саваот. Пригответе си свитите! (Всички: „Готови! Готови!“)

Царица Лжжа. О, сестри, сега ще видите вие моята мощ. Аз ще размахам милионите пипала на лжжата и ще овладая душите на земните обитатели от бозайника до беловласия старик. Аз ще проникна в тяхните най-невидими фибри и ще разширя моята власт.

Царица Кражба. Аз ще ги накарам и в сжня си да се крадят. Ще ги науча най-сжвжжените способности на кражбата. Ще ги накарам да посегнат, опиянени от желание да крадат, кжм звездите, кжм трона на Саваота. Аз ще ги накарам да оберат месеца гдето има нечувани и невяждани богатства, ще ги накарам да окрадат сжжнчевия диск, за да възцаря мрака по сигурно на земята.

Да, аз, аз това ще направя!

Царица Безумие. Аз ще им угася факелите на сжзнанието, за да живеят в безумие и мрак всевечен.

Царица Убийца. Аз ще накарам син да убие майка си веднага с раждането му. Аз ще занеса най-големия арсенал от убийствени оржжия, отрови, взривове, аз ще доуסיля мрака.

Царица Алчност. Аз ще будя в душите силите на всесилната ненаситност и алчност, ще ги джржа винаги в трепет и желание.

Царица Разврат. Аз ще разлея най-лютата отрова на разврат и кржвосмешение. Ти ще ми помогнеш, сестро Алчност!

Царица Безумие. Аз ще изгърся и последната прахолинка на разум из човешката душа, за да заприлича тя на празна макова кутийка и полюшвана от вятжра да пее химна на безмозжчието... Драги сестри, земята е широка и ще има простор за нашите благородни сжревнувания напред кжм земята!

Всички. „Готови!“ Пажове! Дайте колесниците, готови! Напред кжм земята!

(Завеса).

Сцена втора.

Веднага се вдига завесата. Небе. Сцената при пжлно силно ослепително осветлено. Снопове лжчи се сияят вржх група ангели. Орган тихо — Ave Maria.

Един Ангел. Кжде се мжкне тая паплач? Проклетите да сте подземни сили на греха и мрака! Вие сте отпразвили вашите колесници кжм земята? Кжм човека? Напразно бяха вашите ликувания! Напразно ще е вашата радост. Вие не знаете, че човекжт, богоподобния, никога нема да принадлежи вам. Защото в душата на жената Саваот е поставил една прахолинка по-малка от синапово зжрно, едно божествено зржнце от любов майчина, любов все опрощающа, любов творческа, божествена, ние ще прелетим да раздухаме това зржнце и неговите пламжци ще бждат в сжстояние да разтопят най-тежкия мрак, да обгорят и вас и вие едва ли бихте могли да наждете пжтищата кжм вашите тжмни царства! Човекжт ще бжде спасен от любовта на

жената, на майката. Напред чада на Всесилния, напред кжм спасение на човека от гибел!..

(Ангелжт известява с тржба).

Завеса.

„Странните сжжници“ е представена от учениците при Варненската дев. гимназия „Мария Луиза“ на 10 март по случай годишния празник на гимназията при участие на следните ученички, които изнесоха пиеската с успех:

Лжжа — Вучева В.; Кражба — Котарова М.; Разврат — Андреева Слава; Безумие — Занетова; Пиянство — Живкова; Убийца — Ангелова Фана; Алчност — Димитрова В.; Вестителжт — Тарнова Ели. Ангели: Недкова Н., Влдова Д., Бойчева М., Зяпкова Р. и Николова М.

Снимките на двете картини са на единствената художествена ФОТО ЕЛИТ в Варна.

Медия

Ив. П. Церов.

Варненския градски театър.

Настъпило е време да се даде едно фактично осветление по строежа на Варненския градски театър с оглед на последовния ход на работата, та да се тури предел на погрешните и тендентни съобщения по този въпрос, на неосведоменост и всякакъв вид мжлви, както и да се потикне делото към завършек.

В битността ми учител по словесност и литература, ценейки високото благотворно въздействие на театъра върху обществените нрави в духовно-просветно, възпитателно и естетично отношение, от една страна, а от друга — измъчван дълбоко от грозния факт, дет във Варна, през най-приятния морски сезон лете, пристигаха неспирно разни проходни чужди театрални трупи на турски език с писи досущ малостойни, що немаха нищо общо с истинската драма и високото театрално изкуство, а всяваха само ниско понятие и студенина към него, трояха нравствено хората, че излагаха на опасност живота на гражданите в разни нескжтни и поругени здания, каквито бяха театъра „Борис“, „Хаджи Панако“ и др. — в мене се породиде идеята за необходимост от една пригодна общинска постройка в града ни за театър, която ще има за естествено последствие образуването и на добре подготвена трупа, па от тази сграда ще се чертаят насоките и на всестранния културен живот на града ни.

Избран за варненски кмет през 1909 г. — главно мое условие за приемане тази длжност бе: направа на градски театър. Нема нужда да подчертавам, че още в първото свикано на 15 юний 1909 год. заседание за градски театър и общинска библиотека. Предложението ми се възприе от общинския съвет. На 10 юлий той взе и друго решение — възложи на техническото отделение при общината да изработи специални условия за конкурсен проектоплан за градски театър с библиотека и казино. Тези условия се приготвиха, приеха се от съвета и оповестиха. Те се състояха от 15 точки, в една от които (6-та) се определяше, че театъра ще има 1000 места, разпределени в партер, I и II рангове и галерия. Сроха за представяне конкурсните проекти се продължи докрая на декемврий 1909 г. Около средата на Януарий 1910 г. бидоха свикани журите за преценка постъпилите конкурсни планове за театъра. Те, в състав: архитекта от Министерството на общите сгради Сливков, варненския окр. архитект Дабков, окръжния инженер Марчев и градския П. Бончев, след вещо проучване проектите, дойдоха до заключение да не се премира ни един, понеже не отговарят задоволително на обявената конкурсна програма. (В точка 12-та на специалните условия се казваше, че проекта, признат за най-добър, се премира с 3000 л.). Журите изказаха мнени-

ние да се откупи само проектоплана с мото „Нил“, като по-сполучлив по разпределение и изработен с пълна естетика.

Мнението на журите се усвои от общинския съвет, който на 3 февруарий взе решение: 1) да се откупи плана „Нил“ и 2) да се преработи той по такъв начин, че да се изостави засега строежа на казино и лятна сцена, като се приготвят нужните книжа за даване на търг постройката.

Писа се автору на плана „Нил“, който се оказа, че бил софийският архитект Н. Лазаров. Той се съгласи да отстъпи проекта си срещу възнаграждение 2000 л., както и да приготви и предаде на общината в срок на 40 дни надлежно одобрен генерален тържен проект, заедно с всички нужни тържни книжа, като изложи подробно в проценти исканото от него възнаграждение за всички работи.

Писмото на архитекта Лазаров се разгледа от съвета на 1 март. Прие се да му се заплати за приготвяне генералния тържен проект и за всички необходими тържни книжа, надлежно утвърдени от Министерството на общите сгради, 3½% от стойността на окончателно завършената работа.

Ръководенето на постройката се възложи на общинското архитектурно отделение, а архитект Лазаров да се повиква само когато присъствитието му е необходимо.

Той пристъпи към приготвяне тържните книжа. След изработване известна част от тях, обяви се търг за грубите зидарски работи и мазилката, който не се състоя по причина че предприемачите намярваха предвидените от архитекта цени във ведомостта за строителните материали ниски. Търгът се повтори, ала пак безплодно. По предложение на общината, архитект Лазаров повиши цените. Третия търг стана. Предприятието, падна върху Н. Кривошийков с 12% над девиза, одобри се от общинския съвет на 25 юлий 1911 г. и се утвърди от Министерството на вътрешните работи на 20 октомврий. На 3 ноемврий се сключи и договор с предприемача.

Почна се изкопа за основите. На 26 март 1912 г. — втори ден Великден — се положи основния камък на паметната сграда при едно рядко по отряда на варненци миловидно тържество.

Седмица след туй напуснах кметската длжност поради изтичане изборния мандат на демократическия общински съвет. — Последният остави за строежа на театъра сумата 350000 л. (250000 л. от тях фонд в Българ. Нар. Банка), добита от редовните бюджетни приходи през три години от неговото управление на общината (гледай общинския бюджет за 1912 год.), с твърда надежда, че остатъка, приблизително от равна такава сума, нужна за довършек на сградата, заедно с декоративните работи, ще се посрещне по същия начин чрез двестри бюджетни упражнения. Трябва да кажа тук, че с оставената от демократическия общински съвет

сума сж извършени двете досегашни предприятия — зидарските и тенекийните работи на театралната сграда (235553 л. за зидарските и 18790 л. за тенекийните. Гледей за последните договора с предприемача Милан Петров).

Скоро обаче хубавото дело захвана твърде усетно да хромии и дори да агонира. Причини за туй се явиха главно три. Първата бе: сблъскването на двете нееднакви по въпроса становища — моето и на приемника ми г. Ал. Василев (гледай полемичната моя статия, поместена в пет броя — 530—534 — на варненския вестник „Новини“ през 1915 год.). Втората причина бе: новото искане на архитекта Лазаров за допълнителен хонорар 1% вжн от договорния процент $3\frac{1}{2}\%$, за да приготви книгата за железните покривни конструкции на театра, парното отопление, вентилациите, столарските работи, канализацията и водоснабдяването. На това неоснователно искане и бавеж на работата от архитекта се туря край, когато той се заплашва, по предложение на Министерството на вътрешните работи, че проектите ще бъдат приготвени за негова сметка. Поради бавежа на Лазаров, градският архитект г-н Леонкиев дори изработва поемни условия за направа на покрива.

Трета причина сж нашите войни от 1912 година насам, макар че през последната, при по-голяма грижливост от общината, да имаше възможност да се влезе в преговори с тогавашните ни съюзници германците за направа железната конструкция на покрива, толкова повече че и железните материали тогав бяха в обилие.

През 1921 г. постъпват в общината две оферти за железна конструкция на покрива: едната чешка, която за 1 кг. обработено желязо иска 13 крони чешки, другата немска, която за 1 кг. обработено желязо иска половина цена от чешката, именно 6 марки. По тегло чешката конструкция има 30000 кг., а немската 21000.

Месец след постъпването на тия оферти комунистичния общински съвет биде разтурен. Наследилата го тричленна комисия нищо не предприема по въпроса. Извършени са само до това време някои работи от общината в крилата на театра по стопански начин, и то за наместване там службите от техническото отделение.

Привършвам с надежда, че новия състав на общинския съвет сваща здраво ценните заложи, що крие в себе си общинския театър за града ни, та ще вземе присърце по-скорошното доизкарване на културната постройка. Ако на общината липсват средства, повишени сега поради дългогодишно бавене и настаналата скъпостия до двадесеторен размер от предишните, работата може да се сложи от общинския съвет и на акционерни и в краен случай дори и на концесионни начала — непрости-телно е да се отлага до безконечност изкарването на постройката и да не се използва тя. При първия начин, който несъмнено е за предпочитане, самата община трябва да се яви като главен акционер със сградата, а също и като ръководител за разпространяване акциите, особено между варненци, които, именити, в цялата страна сжс закрепналото си съзнание за обществен дълг към подобни високи цели, съвместно с разните кредитни места и търговски кантори в града, дружби економически, културни, професионални и младежки, всеки по състояние с пълна готовност и съревнование ще посрещнат нейния зов, като запишат акции било за себе си, било за отделните членове от домородството си.

Тъй, допринесли, според сили и средства всеки своя дял на подкрепа, варненци с общ подем ще ускорят светлото денословие за града си — открияването на общинския театър.

Морал

пиеса в 3 действия от Л. Тома.

Една пиеса, която рисува съвременната тартюфщина. Тя бе дадена за пръв път от общинския театър на юбилейната вечер на режисьора на театъра г. Ст. Бжчваров на 11 март. Ние присъствувахме и на премиерата и при второто ѝ представяне.

Една сатира по-скоро, отколкото едно драматическо произведение, един трактат против съвременното лицемерие, една плесница на морала на филистерите.

Първото действие се развива твърде скучно, за да се дойде до връзката за арестуването на една жена, която се ползувала с лошо реноме.

Нам направи твърде силно впечатление премиерата, защото наистина като че ли артистите бяха вложили максимум усилия, за да не посрамят своя режисьор и това, което дадоха бе техния може би рекорд.

Преди всичко г. Бжчваров — Берман ни даде една рядко хубава игра. Ролята, една от неговите коронни роли, бе интерпретирана с дълбоко разбиране. Да, това са те „обществениците“ и „пазители“ на морала, подлост и лицемерие, фалш и скудоумие, низост и страхливост, катато трябва да се гради, да се твори.

Г-н Бжчваров ни поднесе един истински Берман, каквито и у нас има твърде много.

Г-н Н. Гандев в ролята на градоначалника бе също тъй силен, прецизно верен в тон, в жест. Пред нас бе един същински полицай, крепител на институциите подронвани от техните върховни представители. Г-н Гандева ние сме свикнали да гледаме в старчески роли, където е неговото амплуа, но и тук той ни поднесе един тип с размах на артист от първа величина, какъвто винаги сме го смятали.

Г-н Трандафилов — полиц. пристав — изнесе с подбавящата му сериозност и подобен род роля. Любовник по амплуа, той бе твърде силен в тази квази резонийорска роля. Пелтечното „р“ въпреки мъжнотите, той преодолее и създаде от пристава един типичен верен пазител и изпълнител на заповедите на своето началство, като бе строг и сервилен едновременно.

Г-н Ц. Попов в ролята на професора също бе добър. В такива роли той попада в своето амплуа и поднася хубава игра. Неговата защита на морала бе наистина професорска защита.

Г-н К. Мумджиев писар, както винаги в типичните роли е незаменим. И тази роля бе една от неговите основно издържани типични маски.

Г-да Димитров, Георгиев, Богданов и Тодоров играха и дадоха много повече от всеки друг път.

От жените — г-жа Бжчварова ни поднесе една жена, която е прозряла и из най-тъмните кърчета на човешката душа.

Г-жа Димитрова в ролята на Хотвил ни представи една истинска „свободна“ жена и с подбавящата на темперамента ѝ артистичност подчерта своя сигурен голем сценичен успех.

Г-жи М. Гандева и Попова, също бяха в всяко отношение силни и издържани.

Един от редко постиганите успехи в ансамбъл. Това са те аслж главните сили в театъра, които можаха да манифестират една добре издържана игра. Но при второто представяне на пиесата съвсем нѐ бе това, което бе премиерата.

Г-н Гандев дублира г. Бжчварова, г. Темелков — Гандева, г-жа М. Атанасова дублира г-жа Димитрова, г-ца Темелкова г-жа Атанасова.

Имаше една грамадна разлика в ансамбл и частично в интерпретацията на дубльорите. Нито г. Гандев ни хареса в Берман, нито г. Темелков в градоначалника, нито г-ца Темелкова в Боленд. Г-жа Атанасова бе добра — тя даде по-друго разбиране на ролята Хотвил. Можеше да се направи сравнение между г-жите Димитрова и Атанасова. Докато г-жа Димитрова ни дава един побуен темперамент, г-жа Атанасова при по-големо самообладание ни обрисова Хотвил.

Ние си излезохме от театъра с убеждението, че при второто представление тя бе недостатъчно добре играна, защо?

„Фарисей“ и „Боброва шуба“.

Фарисей. Не ще отменим Мистер Сарториуса, предаден от г-н Щ. Попова не особено правдиво, някъде той даде хубава игра, но това беха отделни моменти, напр. момента на скарването и нападението над своя бждащ зет бе издържан и предаден великолепно, обаче общо взето той не бе

Михаил Богданов

артист от Варнен. Общ. Театър по случай участието му в „Боброва шуба“, „Фарисей“ и „Морал“.

един верен фарисей; не в излишните крясци се отразява фарисейщината на Сарториуса.

М. Богданов — Кокан бе наистина типичен представител на ония фарисей, които под благовидния претекст на „тактичност“ и „коректност“ охотно стават комиссионери за всяка мръсна сделка.

Г-жа Атанасова — мистрис Сарториус — ни представи тип капризен и своенравен, често избухващ до степен, в моменти уронващи играта ѝ, но впрочем това са по-скоро грешки на режията.

Г-жа Михайлова в ролята на камарьерката доста сполучливо предаде покорен роб на жестоките капризи на господарката си.

Г-н Гандев в ролята слуга на Сарториуса бе добър.

Останалите роли беха изнесени сносно. Трудна пиеса, а и при един невъзможен превод.

Боброва шуба. Тук при всичко че липсваше оная връзка, която съединяваше всички лица в техните сценични отношения, играта на повече от артистите бе добра.

Г-н Бжчваров — окръжния началник ни предаде сполучлив тип на пруски полицей с неговия безогледен формализъм.

Г-н Гандев — рантие Крюгер бе добър.

Г-н Димитров — Глазенап, една сполучливо обрисувана фигурка на дребния писарушка, с прищцата на положението му сервилност.

Г-жа Бжчварова — Волф, бе в своето амплуа.

Г-жа Е. Попова — Аделаида бе повече от добра. Тя с вещица създаде характера на хитро и проникателно момиче, което подушва всяка „тъмна“ работа, вършена от родителите му.

Г-н Темелков — Булкоф, бе добър.

Г-да Георгиев, Тодоров и г-жа Атанасова беха сносни.

Длжжим да кажем повечко думи за г-да Богданов и Мумджиев, от които пжрвия в ролята на Мителдорф ни създаде типът с свжршенство. Фарисеят Кокан тук се бе превжрнал в жалкия, безобидния и вечноспящия Мителдорф, разсилен при окр. началник.

Хрум Мумджиев

артист от Варнен. Общ. Театър по случай участието му в „Бланшет“, „Морал“, „Боброва шуба“ и др.

А г. Мумджиев в ролята на лесничия Мотес един своего рода полицейски доносчик бе възхитително правдив. Известна е скромността на този артист, който създаде на варненска сцена редица типични сценични маски, ваяни с едно големо майсторство.

Те и двамата с всяка нова роля подчертават своите нарастващи дарования. Повече труд при тези данни и свжршенството е близко.

Музика

Музикалният талант и неговото развитие.

(Из „Das goldene Buch der Musik“)

1. Таланта.

Мъчно обяснимо е как някои млади хора се мислят за особено даровити и как някои родители ценят децата си много високо, ако те имат само добър слух или музикална памет. Мъчно може да се различи любовта към изкуството от таланта. Би трябвало всякой да помисли три пъти, преди да си избере муза, предназначена за водителка, която да придружава и украсява неговия живот. Колко хора при това са пропаднали! Любовта към музиката възбужда възприемчивостта и нейното разбиране, а с разбирането расте и удоволствието. Това удоволствие, което облагородява сърдцето и разума и което запазва от някои ниски дела, от заблуждение и отклонение от правото, трябва да бъде доставено от всички родители, които могат да дадат една истинска домашна музика на своите деца, които проявяват желание.

До каква степен е нужен този надзор ще посоча по-нататък. Мъчно могат да се убедят родителите, че не бива да посочват на своите деца музиката (изобщо изкуството) като знание, освен ако за това тяхно желание има несъмнени доказателства и се крепи у децата на качества необходими за постигане тази цел.

2. Основни условия.

Музиката почива върху две основи: върху разбиране на тона и върху разбиране на ритмуса. Голяма рядкост е щото у един и същ човек изтънчения слух и ритмическото чувство да бъдат съразмерно развити; обикновено едното отстъпва пред другото. Ние ще се занимаем тук преди всичко с необходимите предпоставки за музикалната дарба, а още не със самата нея.

Добре развито ритмическо чувство и тактово разбиране е обикновено по-голяма рядкост, отколкото тоново разбиране. Колко тоновото разбиране определя музикалния талант ни доказва опита: че цяла редица от младежи, които са притежавали един добър слух т. е. способността да разпознават и наименоват веднага един даден или изпът тон без помоща на някой инструмент са били съвсем музикални, в пълната смисъл на думата, напълно отлични музиканти биват често лишени от всякакъв слух.

Първия въпрос е: притежава ли се физически качества; у инструменталиста една похватна ръка и др.; у певеца един хубав, презиваем, глас; у всички едно добро здраве за продължително занятие, както и приятна външност необходима за сцена, които недостатъци са една голяма пречка за пона-

тажното напредване. След това идва решаващия въпрос: притежават ли се действително артистични качества като: възприемчивост, фантазия, стремление за творчество, неуморна ревност, железно прилежание, за дълго, продължително занимание и най-после твърд характер, който чрез никакви примамвания на сцената, да не бъде отклонен от висшата и далечна цел. Тук е опасната скала у която се разбиват много разпалени натури.

3. Различни способности.

У малцина таланта е толкова рано проявен, щото веднага и без колебание да може да се каже: той трябва да стане музикант. И в такъв случай лесно може да се излъжем. В повечето случаи може само да се разбере дали има у децата двете горепоменати условия; тоново и тактово разбиране. Същинската артистична способност се проявява малко по-късно. Известно е деца, които изучават елементарната музика и първите парченца бързо и добре схващат, по-късно надеждата на родителите и преподавателя не се оправдава. Те достигат до една степен, която не могат да преминават; липсва им сила за по-високо умствено и артистично развитие. Правени са също и наблюдения от противоположен характер; деца, чийто талант се открива в началото бавно, правят по-късно такава прогрес, който ни поставя в най-голямо очудване.

Колкото хора, толкова различни случаи. Една способност не е равна на друга. Това което споменах по-горе за физическите качества не е общо. Недостатъци от едно направление могат да се попълнят чрез предпочитания от друго. Този, който е наблюдавал децата и тежка ръка на Рубинщайна с нейните широки пръсти, без да го познава, не би помислил, че тази ръка е била в състояние да даде най-звучния звук върху пианото. Също така никой не би поздравил че Таузинг със своята малка ръка би могъл да преодолее всички мъжотии на голямата техника. Силно вътрешно стремление и здрава воля служат и на по-малко съвършени индивиди.

4. Целите.

От голямо значение е въпроса: какви надежди си възлага един начинаещ артист, или какви са очакванията на родителите от техните деца. Това което за едного е желана цел, за другото се вижда безсмислено. Хиляди случаи ни показват, че децата се посвещават на музиката само защото вярват, че ще задозолят чрез нея своето лично честолюбие и да блеснат някога като капелмайстори, виртуози или композитори; като заемат положение завиждено от всички. Те трябва да знаят, че този който се отдава на изкуството за външния му блясък, той гради всичко на пясък, защото такива на-

дежди в редки случаи могат да се изпльят, тъй като горчивите разочарования не ще закъснат.

Трябва да стане артист само този, който чувства истинска любов към изкуството. Чувства вътрешно стремление и нужда — без да очаква блестящ успех — и му посвети живота си, като намери в него своето задоволство и своето щастие.

И в областта на изкуството се срещат дребни претенции, както това е и в черквата, чиновничеството — една иерархия. Не всички могат да станат владци, министри и др., има се нужда и от добри свещеници, пастори, чиновници. Мястото на един способен виолонист в един добър оркестър задоволява мнозина и нему доставя един сигурен приход, който се увеличава от околни придобивки. Един способен и търсен преподавател по пияно или цигулка печели в своя тих кръг на дейност повече от всякой друг, чието име блещи по концертните афиши. Зависи много от уменията и изпльняването.

Обаче за ненавиждане е когато се мисли, че детето трябва да научи само това, което е нужно за преподаване, като че ли за преподаване не са нужни сигурност и превъзходство. Такова печално схващане на преподаване имат тези нещастници, които дават мизерни уроци по музика за 1 до 2 лева — едно съществуване, което сразнено с това на надничара е истинско за завиждане. Между такива ученици има и лица, чийто талант в сравнение с тяхната беднотия значително изпльква, но нуждата заставя техните родители да прекратят понататъшното им занимание, с което убиват тяхното бъдеще.

5. Определяне на званието.

Настойчиво се препоръчва, щото дете в ранна възраст да не се определя за артист, ако и да лежат пред нас известни белези на талант. Това решение трябва да се отложи до момента, до като се добие една обща представа на неговото духовно развитие. Известна техническа способност върху един или друг инструмент не оправдава до край музикалния талант. Много по сигурен е опитът с пението. Ако едно дете може да изпее една проста мелодия с по-малко хубав глас, но чисто, добре ритмувана с естествено чувство и като вложи разбиране, то ни дава по-решаващ опит за своята музикална способност, отколкото друго, което изсвирва какъто разучено парче. Отдава се голямо значение и на способността за четене ноти, макар, че и това много да зависи от преподавателя.

Превод от немски — Юра.

(Следва)

Филхармония в Варна.

По повод бележките „Мимоходом“ на същото място в м. брой получихме следното запитване от един гражданин:

„Г-н Редакторе, преди 2 години по инициативата на един нам непознат учител по музика, Милединов, беше свикано събрание за образуване на филхармонично общество (!), имащо за цел да култивира най-модерната музика. И до сега това общество не заживе обществен живот! . . . Ами що

стана с сумите, които много щедро беха прибрани като членски вноски от присъстващите?

Гражданин-филхармонист.

Има думата г-н инициаторът на това „общество“ без обществен живот.

До колкото нашите сведения се простират, без да искаме да обиждаме некого разбира се, по една случайност м. г. узнахме, че една голяма част от членовете на филхармоничното общество са били членове кооператори и на една свинарска кооперация. Като не искаме да върваме, че двете общества, свинарската кооперация и филхармонията са се спели, ние мислим най-малкото, че след като кооперацията, честно и почтено ликвидира, то не върваме и филхармонията да се е видела принудена да замлъкне заради това.

Впрочем сериозно погледнато, често такива „инициатори“ създават у гражданството лошо убеждение, та други начинания от културен характер често се посрещат по тази причина индиферентно.

Съдено е на града ни да има и свинарски кооперации, и какви не още комерчески сдружения, но филхармония дали ще има?

Балетна вечер.

На 25 март т. г. в Юнашкия салон д-во Юнак даде художествена балетно-гимнастическа вечер.

Пръв по рода си спектакъл бе този.

Изредиха се през целия зимен сезон театра, концерти и хубави, и сносни и лоши, но тази вечер бе единствена, Тук се редяха юнашки игри на момчета и момичета в една редка стройност и грациозност.

Вжн от игрите бе добре застъпен балета. Особено силно впечатление направиха малките балерини в балета — картина „пробуждане на пролетта“ съставен и ръководен от г-ца М. Добрева, музика от г. Д. Младенов.

Хубави също и дишащи младежка жар беха циганският балет, арабският балет, символичните статуи и др. Особени насърчения също тъй заслужава г. Ан. Друмев ръководителя на балетите, също г. Бюнтър, многозаслужилият главатар, и другите ръководителки г-ците Ив. Скорчева, В. Иванова и Е. Василева.

Нашата младеж ръководена в това поле на изкуството може да даде много, пак и може да се допринесе за нейното хармонично възпитание.

Едно, което трябва да се забележи, че програмата бе твърде претрупана, по-хубаво би било да се изпльнява такава програма на два пъти.

Ние като поздравяваме устроителите на тази вечер, бихме желали те да постоянствуват в тази си дейност.

Rig.

Шкорпил.

Какво може да се види в варненския музей.

(Продължение от брой 1).

Останалата част на коридора е заета от геологическа сбирка изложена върху 24 витрини и масички. На джното на коридора се гледа голяма цветна картина, която представлява скални стени, в които се чернее вход на една голяма пещера, из която излиза подземна река Анджк до древно-ския манастир св. Архангел-Михаил. Сбирката, която е придружена с ред карти, картини, фотографии и планове, ни дава ясна представа за образуването на земните пластовете в нашия край. Върху геологическата карта на България¹⁾ се ориентираме за разни системи, които сж разпространени в нашия край. „Най-младите“ свремени образувания (алиувий), които продължават да се образуват още в днешно време, сж отбележени на картата с бял цвет. От тях се сжстои преградата, която дели морето от нашето езеро. „По-стари наноси (дильувий“²⁾ pleistocän) не се срещат, според картата, в нашия край. По нашите изследвания излиза обаче на яве че от тях се сжстои джното на девненската долина (между спирката Разделна и Девня). По-стари от дильувиялните наноси сж езерни и морски образувания на „терциерната система“; тя е отбелязана сжс желт цвет. От нея се сжстои Добруджа и почти цело Варненско.

Най-старите образувания са от „кредната“ система; тя заема цялата област от Гебедже към Провадия, Шумен, Разград и нататжк.

При разглеждането на картата очудват ни голями червеникави петна, на юг от Балкана (между гр. Бургас и Ямбол); те обозначават грамадна подбалканска вулканическа дейност, при която излизала из земните джлбочини лава и пепел. Лавите се втвърдили в камжк (андезит и др.), а пепелта в зеленикжв камжк (андезитов туф)³⁾. Вследствие на вулканическите извержения (ерупции) сж били наддигнати земни пластовете, та се е образувал Балканжт. При почване вулканическата дейност сж се разпукали пластовете и почнала да излиза лава. През някои пукнатини излизат топли извори (бани), които са нанизани при южните поли на Балкана, като почнем с бургаските бани, и завършим с софийските и ония в околността на гр. Ниш.

Вулканическите извержения сж ставали в оно-ва време, когато в варненско се утаявали пластовете на терциерната система. В нашия окржг са станали изверженията до югоизточния жгжл до с. Гюзе-кян, дето се свършва Балканжт до Черно море. До това село е отбележено върху геологическата карта едно червениково петно (едновременно лави). Още преди 30 години намерихме тука камани, в които се намирили морски вкаменелости (нумулити) и черни кристалчета авгит. Известно е, че авгитжт се среща в лавите на сегашните вулкани.

Почваме с разглеждането на сбирката. Върху пжрвата масичка е поставена котва, която е вкаменена. До нея е окачена вкаменена пушка, а в пжрвата витрина е изложен вкаменан пуцов. Тези предмети сж били извадени от морското джно, при постройката на нашето пристанище. Интересно е, че те лежали в морето около сто години т. е. от руската обсада на нашия град през 1828 г. Вкаменените предмети дават ясна представа за образуването на морските утайки и за вкаменяване на

животни. Ако падне, например, една умрела риба в тиня, ще изгние месото й, а кокалите ще се вкаменят. Между алювиалните образувания са изложени два глинени чешменски кюнци, напжлнени с варовито вещество (бигор), което се е сжсирило от водата. Нашите води за пиене са варовити.

Преградата между морето и езерото продължава да се насипва с морски песжк. Според някои сравнявания излиза на яве, че годишно се нанася около половин метр песжк на джжж. Според това, преградата, която е джлга около 1,500 м. се е насипала в продължение на 3,000 години! Според тези изчисления ще се засипе вжлнолома (нашето пристанище) в продължение на 400 години! Нашето пристанище ще сполети сждбата на древното пристанище, което се е намирало на северо-запад от новата гара (до джамията „Хайрие“). Тука се намери при прокопаването главния канал (колектор) на варненската канализация, затлечения крайбрежен зид на древното пристанище!

Пжрвобитно е било нашето езеро сжединено направо с морето, като морски залив. Из народа се говори, че заливжт достигвал чак до Провадия и че по тамкашните скали се намирали уж халки, за които вжрзвали кораби! Гогори се, че оттегляването на морето имало връзка с пробиване на Босфора! За това пробиване притежаваме данни, според които босфорския проток се е образувал към края на дильувиялните наводнения. Че варненското езеро е било едно време морски залив се доказва, както ще видим по-долу, от намиране морски утайки с черупки на сегашните черноморски миди, при прокопаването канала между варненското и гебедженското езеро.

В витрината са изложени още от старите наноси (дильувий) два жжтници-жжби, голями колкото една тухла на слонове — „мамути“, които едно време са живеели в нашия край! Един от жжбите бил намерен в девненската долина, между спирката Разделна и Девня. Телото на мамутите било покрито с козина; това показва, че климатжт бил в дильувиялно време студен. Представа за мамутите ни дава картина, която е окачена срещу витрината. На нея се гледат ледникови планини и при полите им вжрви едно ято (стадо) мамути. Из устата им излизат два голями вжншни жжби (бивни), които са закривени като полукржжг. На картината гледаме пжрвобитен човек, който бил свременик на мамута. Остатжци на този човек-дивак не са били още намерени в нашия край. За очакване е да се намерят такива, когато ще се проучват пещери, които сж служили за убежище на пжрвобитните хора.

Отиваме към втората витрина, в която сж поместени вкаменени животни и растения на терциерната система, сжстояща се от млади (неоген) и от стари образувания (еоцен). От пжрвите се сжстоят пластовете, върху които е сжграден нашия град и всичките височини около града. От старите образувания се сжстоят височините до Аладжн и Гебедже. Окачената срещу витрината цветна картина ни дава представа за животните и растенията, които сж живеели и росли в неогеново време. На нея се виждат вулкани, и пред тях една разкошна местност с тропическа флора и с блата. Около тях

¹⁾ От Г. Н. Златареки с участието на г-я Д-р Г. Бончев (1:300,000).

²⁾ От латинската дума „diluvium“, която значи „потоп“.

³⁾ От този туф са направени всичките стлжби на пашата гимназия; те са донесени от карьерн край гр. Айтос.

гледаме едно ято (група) голями слонове „мастодони“, на които от горната челюст излизат два голями, малко закривени бивни и от долната два по-малки. В блатото гледаме голяма костенурка. Във витрината сж изложени вкаменени кости на тези животни. Очудваме се на грамадните бивни — кжтници (с глеч) на мастодона, големи колкото един комрук. Такива жжби се срещат и в града Варна, когато се копаят канали в песчлив пласт. Очудваме се на един кжтник, вкаменен заедно с част от челюстта на грамадно страшилище (Mepodus), което живеело край Камчийските местности. Гледаме част от корубата на голяма костенурка (Trionyx), намерена в лозята при копане един дълбок кладенец (до VI полицейски участък). Интересно е, че подобни костенурки живеят в днешно време в Индия.

Вкаменени листа подобни на тропическата канела (Cinnamomum), на която кората се употребява в готварство. Дървото е расло в неогеново време в цяла Европа. Във витрината е изложен един лист на друго тропическо дърво, намерен в лозята близо до резервоара на варненския водопровод.

След изсжхването на езерата, появили се морета, в които сж живеали разни животни*) подобни на Черноморските тюлени, „морски мечки“ (Phoca monachus) дълги до 3—4 метра. В неогеновите морета сж живеали грамадни фоки; техните вкаменени прешлени се намират доста често по варненските лозя и при копане кладенци. Много такива сж изложени в витрината. Като ги сравняваме с прешлените на сегашната фока, на която гржбнакжт е окачен над витрината, виждаме че едновременноната фока е била много по-голема от сегашната. В една витрина сж изложени две вкаменени морски риби и няколко малки; те са намерени край шосето, между Варна и двореца Евксиноград. На местонахождението им се намира сива леска, която се цепи на плочки; тя е изсжхнала морска тиня. Интересни сж малките риби, у които много ясно личи гржбнакжт с ребрата, тжнки като косми.

Между втората и третата витрина сж изложени части на вкаменени джрвета и „игри на природата“. При разглеждането на пжрвите, струва ни се, че гледаме сжщинско джрво (с чепове и кора). Ударени с челик (стомана) пушат искри, защото се сжстоят от кремжк. Населението ги нарича „габжров камжк“ (горген таш), защото джрвото прилича на габжрово. Временените джрвета се срещат доста често из Варненско.

„Игрите“ представляват разни форми като: човешки крак, картуна, топка, конски крак, ботуш, стомах на преживни животни, птича човка, костенура, гнездо с птица и др. Те сж самородни образувания (конкреции). Кжм тех принадлежат и цилиндрическите камжни, от които се сжстоят „дикилиташа“ (побити камани) до Гебедже. Една част от грамаден кжх декилиташ е поставен в вжтрешния двор на гимназията в градината (до грамадните купове).

В четвжртата витрина сж изложени вкаменени животни, които сж живеали в еоценово море, което покривало едно време околността на с. с. Гебедже, Аврен и др. Изсжхналите утайки на това море излизат в кариерата до с. Аладжн; тук те образуват варовит пласт на дебелина 6 метра. От камжка на пласта е построен вжлноломжт на варненското пристанище. Ако отидете да се поразходите по вжлнолома, вие ще видите камак пжлен с

вкаменени морски животинки „нумулити“ („нумус“ значи на латински „монета“, защото те сж кжргли). Освен тех се срещат в камжка миди, охлюви, морски таралежи, червен и жжби на акуловидни риби (с запазена глеч). В витрината е изложена цяла колекция от тех. Едни от жжбите сж тжнки и остри (Oxyrhina), а другите сж клиновидни и по крайщата малко назжбени (Carcharodon). При разглеждането вкаменелостите, изпречва се в мисжлта ни еоценово море с плаважщи акули и на джното му нумулитите, грамадни стриди (Ostrea gigantica), червеи (Serpula) с закривени тржбички, миди (Terebratula), морски таралежи и други животни.*)

Над витрината сж окачени фотографии на Аладжнската кариера и декилиташите (побити камани) до Гебедже. Последните се сжстоят от тжврд песчлив камжк, едновременнона морска утайка с „нумулитите“.

В десната половина на сжщата витрина сж изложени вкаменени животни на най-старата геологическа система в нашия край, а именно на кредната. Кжкто видехме на геологическата карта моретата на тази система сж покривали западните части на нашия окжрг и продължавали кжм Шумен, Разград и др. В кредното море сж живеали разни животни. Картината, окачена на отсрещната стена, представлява чудовищни главологи-животни сжс закривени черупки като рог и други с черупки като на охлюва. В началото на черупката, в една куфина е седело животно с пипала, подобно на охтопода. Главоногото с черупка като рог, е грамадно! Вжрху няколко масички са изложени не колко вкаменени черупки на други главоноги (Ammonites), голями колкото едно малко колело. Главоногите са били намерени при пострйката на железницата за Добрич (до Новградец, с. Емирово и Оборище); те били запазени благодарение на варненския гражданин Радой Богданов, бивш учител. В витрината са изложени голями охлюви, морски таралежи (ядките им без бодли) и др. По средата на разни вкаменелости са изложени обли клинове, намерени до Гебедже, Девня, Емирово и др. Населението верва за тях че падат от небето, когато удари гржм, та ги наричат „гржмови клинове“. На некаде ги наричат „врански калеми“. Научното им название е „белемнити“; те са главоноги, които изпотявали вжтре в тялото си варовити клинове, кжкто изпотяват сегашните морски главоноги „сепии“ (Sepia), продълговата варовита закржглена. Когато такжв белемнит умрял, паднал на морско джно в тиня, меките му части са изгнили, та се е запазила само клиновидната тжврда част.

Срещу витрината е окачена „идеална местност от времето на кредната система“; тя представлява едно голямо езеро (блато), залесено наоколо. На брега му седи едно грамадно чудовище. Срещу картината, на една масичка, е поставен камжк с вкаменена глава на некакво чудовище; в една нейна челюст се виждат два жжба. Камжкжт е донесен от с. Мжнастир (близу до с. Девня).

На нашия музей е обещана вкаменена глава на некакво животно, което прилича уж на крокодил. Интересната глава била намерена в една кариера до с. Суджас-кйой (Варненско); тя била турена в основата на един камбар. Притежателжт му Р. Патронски обещал, че ще я извади един ден и че ще я донесе в нашия музей.

В коридора са окачени картини и фотографии, които обясняват разни геологически явления из на-

*) Във витрината сж изложени, за сравнение, вкаменени миди (Pecten), които сж живеали в неогеново време и сега живущата мида (Pecten) от Черно море; има удивителна прилика.

*) За сравнение е изложена грамадната стрида и сегашивущата в Черно море стрида (Ostrea edulis). Грамадната разлика в големината им!

шия край, а именно: а) подземни реки, б) подхлъзвания, в) срутвания и г) ерозия (измиване).

а) Обръщаме се към голямата картина, поставена в джното на коридора. Гледаме на нея високи скални стени, в които се чернее вход на една пещера, из която излиза подземната река Анджи, до манастира св. Архангел-Михаил. Картината ни дава представа за прочутите извори в Девня, които съставляват голяма река. Разликата между р. Анджи и изворите до Девня е тази: у вторите пещерата не се вижда, защото е закрита с наноси; тя се намира над изворите при полите на голи варовити възвишения, наречени „Кайраци“. Вследствие на това, че пещерата е закрита, не може да излиза от нея цела подземна река, но се разпръсква и излиза през няколко места в вид на няколко големи извора, които образуват голяма река, която се влива в Гебедженското езеро.

б) Нашия Черноморски брег, както и онзи до Одеса, е изложен на чести подхлъзвания. Преди около 15 години шосето за Евксиноград е подхлъзнало на две места (на Баир-баши и Траката). През времето на последната война е подхлъзнал високия брег над морето близо до с. Галата и една част от брега до носа Иланджик, отсам устието на р. Камчия. Причината на тези подхлъзвания е подпочвената вода. Над Баир-Баши, край стария път за Евксиноград има голяма чешма; подобна има и над Траката. Когато било построявано шосето трябвало водите на двете чешми да се отведат, а не да се оставят да текат защото част от водата им се е пресмуквала през земни пластове, размекнала ги, та причинила подхлъзването им. На баир-баши е била канализирана подпочвената вода, но е била оставена чешменската вода да тече към местото, дето е станало подхлъзването. За очакване е да се повтори то, особено през некая кишеза година. При подхлъзването на шосето разпукала се земята, в съседните лозя. В музея са окачени фотографии, които представляват пукнатините.

в) Гдето се намират край морето стръмни скални брегове, както напр. между Геларето и Шабла, явява се друго явление, а именно срутване. Вследствие на морските вълни, подмиват се бреговете и разпукват се и се срутаат в морето. Подобни срутвания са станали в незапомнени времена между Балчик и Каварна. Срутване е станало и в Аладжа-манастир. Стрмната скала, в която е издълбан манастиржт, представлява една стена на пукнатина. Пред скалата личат остатъците на срутена част на скала. Срутванията до Балчик и Аладжа са били причинени от подпочвени води.

г) Четвъртото явление е измиването (ерозия). Чрез него са били измити гебедженските побити камани (декили-таши), които се намирали първобитно зарастнати в мек песчаник; от разрушението му са се освободили каманите, които се състоят от много твърд песчаник. Както видяхме по-горе те са самородни образувания (конкреции).

Варненската долина се е образувала чрез ерозия.

Спираме се в коридора до две големи карти на Варненското и на Гебедженското езеро. У първото езеро бие в очите, че то се стеснява към запад, като образува едно тесно място, наречено „устие“ (боаз). Причината на стеснението е варовник, който се намира от двете страни на устието. На север от него е запустелата кариера от която са били взимани камъни за постройката на варненското пристанище, а на юг до устието се намира нова кариера, от която вадят камъни за варненското

пристанище. Между двете езера се пробива по настоящем канал, който има да ги свърже. Когато е било почнато с пробиването му (1921 год.) открити били следи от наколни постройки за които ще споменем по-после. Каналжт ще бъде довършен през 1923 г. След пробиването на канала ще спадне водата на гебедженското езеро с няколко метра. Вследствие на това ще изсъхнат мочорливите места около него и ще изчезне маларията. Според секционния инженер на водите при Министерството на земледелието Ас. Халачев проектира се след пробиването, 1) корекцията на провадийската река и 2) използването на девненските извори. С първия проект се цели да стане реката плавателна (от гебедженското езеро чак до гара Синдел), да се унищожи маларията върлуваща у населението на Синдел, Султанларе и др., пресушаване и обработване в ниви на земите край провадийската река (от езерото до с. Султанлар) и спасение от катастрофалните наводнения в гр. Провадия и на нивите, които се намират между езерото и гр. Провадия.

С втория проект, за който са потребни 20 милиона левя, се целят: 1) прокарване на плавателен канал от гебедженското езеро до железнопътния мост отсам Девня (между гара Девня и спирка Разделна), 2) хващане всичката вода от девненските извори и прекарването им чрез канал от Девня до моста. Тука ще се образува падене около 20 метра, и ще се добият около 1,000 номинални конски сили, 3) поставяне електрически турбини и динами за обръщане водната сила в електрическа енергия, която ще служи за електрическо осветление на гр. Варна и електрификация на девненските мелници; 4) с прокопаване на канала се цели и плавателността му, за да могат да изнасят девненските мелничари брашната си от там направо в Черно море, 5) цялата мочорлива местност между езерото и Девня ще се пресуши и използва за ниви, 6) ще се унищожи маларията и 7) ще се намалят наводненията на Новоградецката (Козлуджанската) река. С осъществяване на проекта, ще може най-рационално да се използва водната сила на девненските извори. В картата, окачена в музея, е отбелязан с червена линия каналжт между двете езера, а с червени чертици проектжт за Провадийската река и за Девненския канал. (Следва).

зап. Лейтенант Иванов, с.

Река Камчия, нейното минало и бъдеще.

Река Камчия, наричана в древните времена Панисус, а по-сетне Тича, *) обхваща един басейн от 5146 квадратни километра и е най-големата наша река, която се влива в Черно море. Тя се образува от сливането на две реки: Голема (Разумна) Камчия и Малка (Луда) Камчия. Първата от тях **) извира от Сакар-Балкан, протича през Герловската котловина, минава по край Преслав, западно от когото приема най-големия си приток — р. Врана, по-нататък протича през Шуменското поле и след като го напусне, при с. Санджхчий от десната си страна приема водите на Луда Камчия. Последната извира между Котленския и Сливенския Балкан, из седловината Демир-Капу, като в горният си тече-

*) Тича собствено се нарича горният течение на Голема Камчия, по повечето с това название са наричати и целата река.

**) Голема Камчия от изворите си до съединението си с Луда Камчия е дълга около 200 километра.

ние прибира водите на Котленската река. От с. Сенджиклий, двете Камчий слети в една река, протичат много бавно едно разстояние от 40 километра под името Камчия, почти право на изток към морето, през една широка блатлива и гориста долина наречена Лонгуз, за която бившият цар Фердинанд — един от малкото добри познавачи на родната ни страна, е казал: „Ето едно кълче, рядко по своята дивност, красота и ценност, в целия Балкански полуостров“. Течението на Камчията през Лонгуза е великолепно — то напомня тропическа река. Гъстите буйни дървета по двата брега на реката превиват клоновете си едни срещу други образувайки зелен свод, през който рядко проникват лъчите на слънцето, за да достигнат спокойните сенчести води на реката, обиспани с множество бели нимфи (*Nymphaea*)¹⁾.

Камчия се влива с тесно песчливо устие в морето при развалините на старата римска станция Ерите, намираща се некога на стратегическия римски път, който е съединявал Византия с Дунава. При пълноводие река Камчия носи мътните си води навътре в морето, които ясно се отличават от чистата морска прибрежна вода и дават възможност да се забележи устието ѝ от далеч. Последният е засипан с пясък — понякога позече, понякога по-малко, като средната му дълбочина достига до 90 см. Веднага зад този песъчен насип дълбочината на реката се увеличава и достига до 5 метра. Камчия е била плавателна на времето си и може пак да се направи такава, стига само да се удълбочи и поддържа изкуствено дълбочината при устието ѝ, и да се регулира тук там нейното течение. Тук си спомням думите на моя учител по география, който като ни описваше река Камчия, разказваше, че след освобождението на България, когато турците се опитали да повдигнат въстание в Дели-Ормана, те получили оръжие с един турски кораб, който влезал незабележано в устието на реката и се дигнал на горе по реката. Че Камчия е била плавателна по-рано, това ни потвърждава и историята. Знае се че при похода на полския крал Владислав в 1444 год. когато е станало знаменитото сражение при Варна, в река Камчия са били заварени кораби, които били изгорени.²⁾ Г-н К. Тржнка в статията си „Българска корабостроителна техника“³⁾ предполага, че Асен II, а в последствие и деспот Добротич са имали своите корабостроителници в устието на Камчия, което изглежда да е напълно правдоподобно. Евлия Челеби, който пътувал по тези места през средата на XVII век казва, че вътре в Камчия зимували 500 кораби, въжзани с по едно дебело въже, тъй като през зимата те потъвали в Варненското пристанище.⁴⁾ От последното е ясно, че устието на Камчия е служило за зимовище на корабите от Варненското пристанище, което не е могло да им даде тогава безопасно убежище през зимата, благодарение на

своята откритост за господстващите зимни ветрове и чести бури, които са били страшилище за тогавашните кораби. Ето защо те са се крили през този сезон в устието на Камчия, което е закрило от всежде тихо, а следователно и сигурна стоянка за корабите. Според И. Николау, местността около Камчия се казвала „Терсана-Ери“, т. е. корабостроителница.⁵⁾ И действително Камчия като плавателна, ще да е имала и корабостроителници, тъй като самата тя и всичко на около ѝ способства за това — реката в долното си течение е добре затрита и бавнотечаща, а около нея се простират обширни вековни гори с отличен корабостроителен материал. И сега устието на Камчия е най-подходящо място по целия западен Черноморски бряг, където биха могли да се построят модерни корабостроителници за дървени кораби. Наверно в време на първото Българско царство, реката ще да е била път на живи сношения между черноморските пристанища и българската столица. Жалко че за сега не мога да подкрепя с факти това, но като вземам пред вид местоположението на столицата на първото българско царство, грамадното значение на Камчия за българския брег и моряшкия и спекулативен дух на гърците — всичко това ме кара да мисля, че съм прав в това си предположение. За сега по р. Камчия плават само лодките на тамкашните рибари.

Камчия може да бъде от още по-големо економическо значение за нашата родина, щом се направи плавателна, тъй като тя е най-големата река по целия западен Черноморски брег от Босфора до Дунава и протича през местност богата с разновиден дървен материал. Щом Камчия стане плавателна, това ще увеличи на десетки километра нашия Черноморски брег и ще приближи морето навътре към родината ни, което очевидно ще е от голямо значение за нашето стопанство, защото:

1) Ще може да се изнася направо от тук по море, при големи удобства за товарене на корабите, отличния дървен материал на Лонгуза.

2) Ще могат да се построят модерни и удобни корабостроителници за дървени кораби, които ще използват превъзходния дървен материал за построяката им на местото му.

И ето как аз си представявам бъдещето на река Камчия:

Реката е регулирана, канализирана и е плавателна от морето 40 километра нагоре до с. Сенджиклий. Устието ѝ е разширено и удълбочено. Постоянната дълбочина се поддържа ежегодно чрез драгиране, ако това е необходимо. При устието на реката е изникнало богато малко морско градче, жителите на което се занимават изключително с риболовство, корабостроение и износ на дървен материал. Корабостроителниците на това малко градче са прочути по ефтения си строеж, тъй като разходите им по доставянето на материала са незначителни в сравнение с другите корабостроителници. Градчето е известно както у нас, така и по бреговете на цялото Черно море, като главно Българско износно пристанище на отличен дървен и корабостроителен материал.

гр. Варна, 23.III.1922 год.

⁵⁾ Същата книга стр. 81.

¹⁾ Някои погрешно ги наричат водни лилии.

²⁾ Известия на Варненското Археологическо Д-во кн. I, стр. 52 — Варна.

³⁾ Списание „Български техник“ год. I, кн. II, стр. 22 — Варна 1920 год.

⁴⁾ Известия на Варнен Археол. Д-во кн. IV стр. 81. Варна 1910 год.

„Вечерни Часове“

Списание „Вечерни Часове“ ще излиза два пъти месечно и ще се стреми да застъпва следните отдели:

1. Стихове
2. Разкази, поеми, сцени и шефдйоври из нашата и всемирната литература.
3. Театрални рецензии, бележки и преценки, а също ще ратува за поскоронното застрояване на общинското театрално здание.
4. Музикален преглед — музикалните прояви в града.
5. Запознаване с прелестите на сегашната и старинна Варна и околността ѝ.
6. Въпроси засягащи културния развой на Варна и пр.

„Вечерни Часове“ ще се стреми да бъде едно настолно четиво на варненските семейства.

Струва за година 80 лева, полугодие 50 лева — винаги в предплата.

На настоятелите, които съберат до 10 абоната 20% отстъпка, за повече — 25%. Отделен брой 5 лева.

Всичко за списанието — ръкописи и пари се адресира:

Александър Великов — Печатница „Зора“ Варна.

Варненци подкрепете единственото списание в града ви „Вечерни Часове“.

СЛАДКАРНИЦА „ЛИЛИЯ“

на В. Попов и С-ие

срещу Българската Народна Банка.

Винаги пресни пасти, торти и сладки, приготвяни от единствения руски майстор-сладкар в Варна. Бомбони, карамели, шоколади, фондани. Сутрин млеко, шоколад меланж. Най-угодното място в сред пиящата за почивка и закуска след обед и вечеря. — Образцова чистота и най-вежлива прислуга. —

При електро-инженера

ВАСИЛ ПЕТРАНОВ

всичко що засяга областа на електротехниката.
ул. Преславска № 57 (до пощата).

Н. КОТАРОВ Адвокат, защитава дела пред всички съдилища. Бюро до Окръжната Постоянна Комисия.

Един брой 5 лева.

ТЕХНИЧЕСКО БЮРО на Инженер Стефан Сапарев

ул. „Гургулята“ № 13 }
ул. „Съборна“ № 42 } гр. Варна.

Бюрото се занимава:

Правя проекти за: воденици, мелници, тепавици, дарази и др. индустриални заведения; мостове, железници (индустриални и нормални); къщи, магазини, обществени и др. архитектурни постройки.

Частни и обществени канализации, водопроводи, чешми и др. Проучва условията и формира водни синдикати за нови водни постройки, реперира и модернизират стари воденици, тепавици и др. Завежда строежи на архитек. постройки и предприема техното застрояване по споразумение.

Приготвя нивелачни и реголационни проекти на села и градове.

Прави статически и аналитически изчисления на готови и в проект постройки.

Прави подялба на наследствени имоти.

Посредничат за покупка-продажба на имоти-доставка строителни материали, разни мотори и машини от реномирани фабрики и др.

Представява фирмата Carl Zeiss за доставка на геодезически инструменти (нивелири, теодолити и др.), микроскопи, бинокли и оптически лещи.

Приготвява проекти за електрически инсталации за осветление на градове и села, за двигателна сила в индустриални заведения, трамваи и др.

Бюрото разполага с необходимите специалисти техници и работата се извършва бързо и акоратно.

Инж. Ст. Сапарев.

Иосиф Николов и Иван Петров АДВОКАТИ,

защитава дела пред всички граждански и военни съдилища в Царството.

Кантора под Военния Клуб.

Богомил Вакълвичев адвокат.

Защитава дела пред всички съдилища в царството.

Дами и Господици

само при единствения фризьор в Варна

Димитър Хр. Марков

бръснарница Добруджа

на ул. Цар Борис може да си направите фризури — прически, най-модерно подстригване. Посещават домове по покана. Приема и абонamenti.

С почит: Д. Хр. Марков

Печатница „Зора“ на Ив. Г. Игнатов.